

Moderní psychoanalytický výklad nestability finančního trhu

Jakub Kuchař

Tuckett, D. *Minding the markets: an emotional finance view of financial instability*. Basingstoke, UK: Palgrave Macmillan, 2011, 232 stran.

V této recenzi představím knihu Davida Tucketta pojmenovanou *Minding the Markets*, která byla vydána v roce 2011. Tato kniha zatím nebyla zatím přeložena do češtiny. David Tuckett je známý britský psychoanalytik působící, například po boku Petera Fonagyho, na pravděpodobně nejprestižnější současné katedře psychoanalýzy v Evropě na University College London. Před několika lety se rozhodl propojit své znalosti a vzdělání v psychoanalýze, sociologii a ekonomii a začal zkoumat fungování finančního trhu. Zaměřil se především na výkyvy a nestálost trhu. Výše jmenovaná kniha vyvolala nejen mezi ekonomy velký ohlas. Například guvernér Bank of England (centrální banky Velké Británie) Mervyn King okomentoval Tuckettovo dílo takto: „*Přečtěte si tuto knihu, pokud chcete porozumět chování finančních trhů*“.

Autor patří do skupiny moderních psychoanalytiků, kteří nejsou uvězněni v původní psychoanalytické metapsychologické teorii a terminologii, ale naopak využívají psychoanalýzu velmi integrativně, volněji a pro nepsychoanalyticky srozumitelněji a svým způsobem uvažováním se přibližují kognitivní psychologii.

Jedna ze základních autorových tezí zní, že klasické ekonomické teorie, dokonce i behaviorální ekonomie, berou v potaz pouze ideální model fungování trhu, neberou v potaz emoce finančníků a nejsou tudíž schopné vysvětlit kompletně fungování trhu, především tedy vznik tržních krizí. To se dle autora projevilo například během ekonomické krize v roce 2008. Neúplné poučení z těchto zkušeností může vést ke vzniku dalších krizí.

Finančníci si vytvářejí k finančnímu majetku, s kterým obchodují, to, co psychoanalýza nazývá objektní vztah. Ten vzniká jako důsledek vnímané cennosti a je nasycen afekty. Objektní vztahy bývají ale často ambivalentní, proměnlivé a střídá se v nich často láska s nenávisí. To vede k tomu, co autor nazývá rozštěpený stav mysli (*divided state of mind*). Konfliktní vztah je pak vytěsněn z obsahu vědomí a osoba nevnímá objekt reálně, ale jen jednu (např. kladnou) polaritu objektu. Na druhou stranu existuje i integrovaný stav mysli (*integrated state of mind*), během něhož osoba vnímá celý objekt komplexně, nezkráceně a celistvě se všemi jeho polaritami.

Současná organizace trhu a skupinová narativita, kterou si finančníci vytvářejí za nejistých situací na trhu s nedostatkem relevantních informací, podporují to, co Tuckett nazývá rozštěpené stavy mysli, které v důsledku vedou k nestabilitě trhu.

První kapitola knihy hovoří obecně o teoriích organizace trhu a vzniku krizí. Je v ní zdůrazněna běžně opomíjená důležitost emocí a imaginace na fungování trhu. V další kapitole je popsán autorův výzkum, rozhovory s vrcholnými finančními manažery a závěry vyvozené z těchto rozhovorů. V následující kapitole píše autor o konceptech ze sociologie, psychologie a kognitivních neurověd, které se vztahují k tématu knihy a pomáhají dovysvětlit koncepty narativity, skupinového chování a mentálních stavů, které autor v knize hojně využívá. Ve čtvrté kapitole je popsáno konkurenční prostředí na finančních trzích, které vede k velkému výkonu, ke snaze být výjimečný a v důsledku k rozštěpeným stavům mysli. Pátá kapitola popisuje, jak finančníci tvoří příběhy a dávají význam tomu, co se děje, aby si „obhájili“ emocemi ovlivněná rozhodnutí.

V další kapitole jsou popsány zkušenosti finančníků, kteří si koupili akciový kapitál a vytvořili si k němu to, co autor nazývá ambivalentní objektní vztah. V sedmé kapitole jsou prozkoumávány skupinové vlivy působící na finančníky a jejich rozhodování. Osmá kapitola popisuje vznik výjimečného příběhu pro zdůvodnění riskantního rozhodnutí. Následující kapitola popisuje základy na emoce zaměřeného finančnictví jako nový přístup k ekonomice finančních trhů. V poslední kapitole se pak autor pokouší podat návrhy, jak vytvořit bezpečnější finanční trhy.

Tuckett prokázal své brilantní integrativní myšlení a byl schopen flexibilně převést několik základních psychoanalytických konceptů na pole ekonomie a sociologie a propojit tyto na první pohled oddělené světy. Podobně užitečné interdisciplinární uvažování není dnes na akademické půdě příliš běžné. Své teze doložil i ve kvalitativním výzkumu, který vedl s vrcholnými finančními manažery. Na poli ekonomie autor pokrývá mezeru v ekonomických teoriích svým konceptem na emoce zaměřeným finančnictvím a pomáhá tím lépe vysvětlit nestabilitu trhu. Autor nezůstává pouze u vysvětlení, ale snaží se navrhnout zásady organizace finančního sektoru, která by sloužila jako prevence k této nestabilitě. Celkově knihu hodnotím velmi kladně a doporučuji všem osobám se zájmem o toto téma k přečtení.

Literatura

King, M. *Editorial Reviews, Minding the markets: an emotional finance view of financial instability* [online]. In Amazon [cit. 2013-06-27].

Dostupné z WWW: <http://www.amazon.com/books/dp/0230299857>

O autorovi:

Jakub Kuchař v současné době dokončuje prezenční studium psychologie na Filozofické fakultě Univerzity Palackého v Olomouci. Mezi jeho odborné zájmy patří především současná psychoanalýza, psychoterapie a psychologie osobnosti.

Kontaktní údaje:

E-mail: jakub.kuchar@email.cz

Adresa: Katedra psychologie FF UP, Křížkovského 10, 771 80 Olomouc

---

Kuchař, J. (2013). Moderní psychoanalytický výklad nestability finančního trhu [recenze]. *E-psychologie* [online], 7, 3, 45-46 [cit. vložít datum citování]. Dostupný z WWW: <<http://e-psycholog.eu/pdf/kuchar-rec.pdf>>. ISSN 1802-8853.